

PITANJA I ODGOVORI

PISANJE NASELJA KAD POSTANE DIO GRADA

U dopisivanju s g. Vasom Strehaljukom o njegovu članku objavljenom u 3. broju iskrsnulo je jedno pitanje. On stanuje u ulici grada Đurđevca koja se zove Donji Brvci. U svezi s time postavio nam je opširno pitanje:

“Do onoga daljeg rata postojalo je na ulazu u Đurđevac iz pravca Bjelovara naselje Donji Brvci. Bio je to zaselak. Bilo je tu, valjda podosta bŕvākā (bŕvak, mn. bŕvci - ličinka trakavice). Grad se širio, progutao zaselak, rodila se Ulica Ivana Breke Davora. (Ivan Breko, konsp. Davor – partizan, narodni heroj.) U toku ovoga bližeg rata gradski oci postavili na jednom i na drugom kraju ulice ploče kojima piše: ULICA DONJI BRVCI, na svim kućama ostavili stari naziv Ulica Ivana Breke Davora.

Napisali verzalom i ostavili nama da se snalazimo. Kako pisati?

Pravopis je lijepo riješio pitanje pisanja naziva ulica – prvo slovo u nazivu veliko, ostalo zavisno od toga da li je samo po sebi vlastito ime ili nije. Što je s DONJIM BRVCIMA? Dok je bilo naselje (zaselak, ili možda selo), bilo je jasno: Donji Brvci. Ali sada je ulica u pitanju. Ako pišemo samo Donji Brvci, mislit će netko da je to naselje. Možda Donji brvci? Ako je pak puni naziv, da li Ulica donji brvci ili Ulica Donji Brvci? (O kombinaciji Ulica Donji brvci ili Ulica donji Brvci ne bismo uopće govorili.) Kad bismo napravili kakav pridjev, atribut uz ulicu, bilo bi prihvatljivije. Kad već imamo Starogradsku ulicu, Kolodvorsku ulicu, mogli bismo imati Donjobrvačku (...brvsku; ...brvnu, brvničku i sl. nastaje od imenice brvno) ulicu. Ali mi o tome ne odlučujemo. Mi možemo samo pisati. Kako?”

Pitanje donosimo u cijelosti da se vidi sva njegova složenost. Prvo je sama etimologija. Teško je vjerovati da bi značila “ličinka trakavice”, a nema nikakvih podataka da bi značila “stanovnici koji prelaze preko brvi, koji se služe brvlju”. No osnovno značenje i ne može utjecati na pisanje jer kad se kaže Donji Brvci, ne misli se na osnovno značenje, ma što riječ brvci značila. To je ime zaseoka, ili sada predgrađa jer nema podataka da bi nekada bilo posebno naselje, kao što nema podataka ni o Gornjim Brvcima. Budući da se naselje koje se zvalo Donji Brvci uklopilo u grad, piše se velikim početnim slovima kao i dosad. Prema tome nema nikakva razloga da se piše malim početnim slovom. Ako pišemo Ulica Donji Brvci, onda zapadamo u drugu neuobičajenost. Tako se ulice ne nazivaju, da iza riječi ulica dolazi nominativ. Zbog toga je i bilo toliko rasprava o nazivima zagrebačkih ulica: Ulica Vukovar, Ulica Dubrovnik. Prva je popravljena tako da se danas zove Ulica grada Vukovara. G. Strehaljuk to osjeća pa pomišlja da bi se trebala zvati Donjobrvačka ulica. Ali eto opet neobičnosti. Nema primjera da se ulica naziva pridjevom načinjenim od samoga mjesta koje obuhvaća istu tu ulicu. U Zagrebu ima doduše Zagrebačka ulica, ali je ona nekad bila dio predgrađa i ne obuhvaća cijeli Zagreb kao što Donjobrvačka obuhvaća cijele Donje Brvce. Kako god pokušali, teško je izaći iz te zavrzlake. Ja mislim da bi najbolje bilo da se ta ulica jednostavno zove samo Donji Brvci, a ne Ulica Donji Brvci. To bi bilo najjednostavnije i najlogičnije. U Zagrebu imamo ulice koje se jednostavno zovu Antoljaki, Babulek, Cerovac, Jablanovac, Sveti Duh, Trdice i sl. Provjerio sam to na pločama ulica uz Bijeničku cestu koja imaju

svoja posebna imena. Tamo piše samo: Jagodnjak, Ružičnjak, Svibovac, Javorovac, Klenovac, Zmajevac. Stalni im atribut *ulica* ne treba jer one imaju svoje posebno ime, zato na tim pločama i ne piše ULICA. Moram napomenuti da je nekada u Zagrebu, a vjerojatno i u cijeloj Hrvatskoj, jezična kultura u nazivanju ulica bila na visokoj razini,

danas na žalost nije. No vratimo se konkretnom problemu: ako se uz takve nazive i doda riječ ulica, onda je to obični atribut koji nije sastavni dio imena i piše se malim početnim slovom, tako onda i *ulica Donji Brvci*. Mislim da drugoga boljega rješenja nema.

Stjepan Babić

PERUĆA ILI PERUČA?

Ante Vuletić iz Sinja poslao nam je pismo s pitanjem o glasu č ili ć u imenu rijeke Peruća jer se piše i Peruča. Ona je danas nestala u poznatome akumulacijskome jezeru, ali je isti problem i s jezerom.

Vuletić piše:

“Rijeka Peruća je prije potapanja pod jezero bila lijeva pritoka rijeke Cetine. Ova rječica nije tekla kroz naselja, jer oko nje, osim vode, nije bilo drugih uvjeta za naseljavanje. Stanovnici obližnjih sela koristili su vodu rječice za pranje rublja, vune i stupanje sukna, te za gradnju mlinica za mljevenje žita.

Rijeka Peruća poznata je još iz doba Rimljana u ovim krajevima. Voda s Peruće je odvedena preko arkada iznad rijeke Cetine i dovedena 7 milja odatle u grad Colonia Claudia Aequum. Trasa vodovoda išla je skoro četvrtinu puta s lijeve strane, a oko tri četvrtine puta s desne strane obale rijeke Cetine. Prijelaz rimskog vodovoda preko rijeke bio je na mjestu danas zvanom Šilovica. Na mjestu nekadašnjeg Aequuma danas se nalazi selo Čitluk. Kad su Hrvati naselili Čitluk, svoje potrebe za vodom zadovoljavali su koristeći vodu rijeke Cetine uz ostalo i za piće, a Rimljani su uložili veliki trud da bi vodu s Peruće doveli do

Aequuma (Čitluka). Danas je i selo Čitluk spojeno na vodovodnu mrežu. Povjesničari se slažu s tim da je uz kvantitetu, kvaliteta vode bila uzrokom opredjeljenja Rimljana baš za dovođenje ove vode u grad. Ivan Lovrić u XVIII. stoljeću spominje vodu rijeke Peruće i prvi je zapisao da je slana okusa i da je takvom smatraju i seljaci dok je piju. Ova konstatacija je ispravna, a osniva se na fiziološkom djelovanju NaCl otopljenog u vodi rječice Peruće. Prije potapanja rječice Peruće i formiranja jezera obavljena su mnoga znanstvena istraživanja s različitih područja znanosti, pa je među ostalim napravljena i cjelovita kemijska analiza vode rijeke Peruće i to od strane stručnjaka Higijenskog zavoda u Splitu. Prvi put je utvrđeno da voda ima znatno povećan sadržaj NaCl. Neminovno se sada nameće pitanje, je li voda Peruće i u doba Rimljana bila slana i u kojoj mjeri, jer se je moglo dogoditi, da je tada bila slatka kao i sve druge pritoke Cetine.

Profesor M. Kombol preveo je 1948. g. s talijanskog jezika na hrvatski djelo Ivana Lovrića Sinjanina “Bilješke o putu po Dalmaciji opata Alberta Fortisa ...” tiskano u Veneciji 1776. g. U spomenutom prijevodu na dosta mjesta spominje se rječica Peruća uvijek pravilno napisana *Peruća*.

Današnji stanovnici svih okolnih sela koja su granična s jezerom Peruća pa i oni